

Власенко О., Гурська В. Тенденції до модернізації національних освітніх систем //Тенденції модернізації національних освітніх систем: збірник наукових праць / за ред. О.С. Березюк, О.М. Власенко. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. – (С. 110-113)

ТЕНДЕНЦІЇ ДО МОДЕРНІЗАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНИХ ОСВІТНІХ СИСТЕМ

Модернізація освіти виступає найважливішою умовою успішного розвитку модернізації суспільства.

Модернізація освіти – це процес, система підготовки людини до повноцінного життя в умовах модернізаційного суспільства. Як підкреслює український дослідник Кремень В.Г. « Розвиток людини і розвиток суспільства-категорії взаємозалежні. Жодна сфера не впливає на розвиток людини так ,як освіта. Розвиток людини – основний показник суспільного та виробничого прогресу, тим паче,коли суспільство ввійшло в поле нових інформаційних технологій ,коли надзвичайно багато залежить від здатності людини реалізувати себе. І якщо країна не в змозі підтримувати пріоритетність розвитку освіти, про краще майбутнє можна вже не говорити.»

Усвідомлення пріоритету і значення якості освіти в цивілізованому розвитку провідними країнами світу стає дедалі очевиднішим. На початок ХХІ століття обсяг знань у світі збільшився більш ніж у 250 тисяч разів – це отримало назву «інформаційного вибуху» або «інформаційної революції».

Модернізація – це загальний і неминучий період розвитку людської цивілізації, період освоєння інформаційної картини мир, усвідомлення єдності законів функціонування модернізації в природі та суспільстві, практично їх застосування, створення індустрії виробництва та обробки інформації. Модернізація освіти – це процес підготовки людини до повноцінного життя в умовах інформаційного суспільства.

Як зазначено в Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки, модернізація і розвиток освіти та науки повинні набути випереджального неперервного характеру, гнучко реагувати на всі процеси, що відбуваються у світі й Україні.

У ХХІ столітті освіта постала перед низкою історичних викликів.

Перший. Необхідність забезпечити високу функціональність людини в умовах,коли зміна ідей, знань і технологій відбувається набагато швидше, ніж зміна покоління людей

Другий. Необхідність сформуванню на загальносуспільному й індивідуальному рівнях розуміння людини як найвищої цінності, права кожного стати і залишатися самим собою у відповідності зі своїми природними здібностями,що лише й зможе забезпечити високий демократизм суспільства.

Третій. Необхідність виробити у людини здатність до свідомого і ефективного функціонування в умовах небувалого ускладнення відносин у глобалізованому, інформаційному суспільстві, зрослої комунікативності життя та інформаційної насиченості середовища життєдіяльності.

Ці та інші вимоги щодо освіти зумовлюють необхідність перегляду ряду значних упродовж десятиліть та століть характеристик, усталених норм освітньої діяльності. Такий перегляд належить реалізувати в процесі модернізації освіти відповідно до Національної доктрини розвитку освіти.

Призначення освіти – забезпечувати умови для всебічного розвитку особистості, виховання громадянина – патріота, а в стратегічному плані – створення дієвої неперервної системи освіти як базису соціальної і професійної мобільності населення, формування демократичного, консолідованого

суспільства, сталого та прискороного розвитку України.

Ці стратегічні напрями є постійним пріоритетом державної політики, їх реалізація потребує концептуального обґрунтування нового етапу реформування освітньої сфери в контексті цілісного сприймання тих змін, які відбуваються зараз у державі та міжнародному освітньому просторі.

За останні розпочато практичне реформування галузі. Позитивним є урізноманітнення мережі навчальних закладів усіх рівнів освіти, поступове вирівнювання освітніх потенціалів регіонів. Важливим досягненням є оновлення змісту освіти, створення українських підручників і педагогічної преси для середньої ланки, активізація діяльності громадських організацій, зростання міжнародних контактів.

Динаміки реформуванню освітньої системи України додає її участь у Болонському процесі, до якого наша країна приєдналась 19 травня 2005 року. Україна зобов'язалась внести відповідні зміни у національну систему освіти та приєднатися до роботи над визначенням пріоритетів у процесі створення єдиного європейського простору вищої освіти.

Доступність і якість освіти є важливими аспектами забезпечення самореалізації особистості. Значним досягненням стало запровадження в Україні системи незалежного оцінювання навчальних досягнень випускників навчальних закладів системи загальної середньої освіти. Подібне оцінювання здійснюється більш як у 150 країнах світу та характеризується розмаїттям підходів. Результати соціологічних досліджень, проведених після завершення зовнішнього оцінювання показали, що переважна кількість населення України його сприйняла позитивно.

Можливість неперервного навчання, освіти протягом життя в сучасному динамічному світі стали важливим чинником соціалізації та самореалізації особистості. В передових країнах світу утворено систему безперервної освіти протягом життя (life-long education), яка сприяє оптимізації професійно-кваліфікаційної структури робочої сили та підвищенню рівня її конкурентоспроможності. В Україні на сьогодні розроблено національні рекомендації щодо оцінювання на визначення попереднього навчання як основи для доступу до вищої освіти.

Для самореалізації людини велике значення має можливість вільного вибору місця навчання. Підвищення мобільності студентів та викладачів є важливим аспектом цього процесу. В Україні протягом останніх років спостерігається тенденція до підвищення рівня внутрішньої мобільності в національній системі освіти. Спрощено переведення студентів з одного ВНЗ до іншого.

Оскільки модернізація освіти - явище багатокомпонентне і складне, не може здійснюватись її розгляд в рамках якоїсь однієї методології. Аналіз філософської концепції освіти спонукає перейти від стратегії вибору одного підходу і одного філософського напрямку до широкого обговорення різних світоглядних підходів і філософських напрямків стосовно освіти, виявлення як ключових консенсусних позицій, так і принципових розбіжностей.

Як зазначає Г. Михайлишин, критично сприйнявши існуючі теорії, освіта повинна рухатись далі – у сферу інтердисциплінарних дискусій. Результатом такого руху має бути становлення своєрідної наукоємної філософії адекватної духу і викликам сучасного нелінійного світу.

Сутність сучасного процесу навчання складає не лише збагачення особистості певною системою знань і формування навичок практичної діяльності, а й всебічна підготовка людини до життя в глобалізованому інформаційному просторі через створення різних умов доступу до якісної освіти, забезпечення освіти впродовж життя, формування толерантного світогляду і взаємодії народів і культур.

У вітчизняній науці дискутується питання щодо двох основних джерел інновації - запозичення передового закордонного досвіду, з одного боку, та

власних інноваційних розробок, з іншого.

Крім того вітчизняні вчені розглядають інновацію в світі як: процес створення, поширення та використання нових засобів для розв'язання тих педагогічних проблем які досі розв'язувались по-іншому; результат творчого пошуку оригінальних, нестандартних рішень різноманітних педагогічних проблем; актуальні, значущі і системні новоутворення, які виникають на основі різноманітних ініціатив і нововведень, що стають перспективними для еволюції освіти і позитивно впливають на її розвиток.

Доцільно розглядати два напрямки впровадження інноваційної діяльності в освіті: 1) модернізація традиційного навчання в дусі ефективної організації засвоєння заданих зразків, досягнення чітко заданих еталонів. В рамках цього напрямку оновлення навчального процесу орієнтоване на традиційні дидактичні завдання репродуктивного навчання, уявленні про навчання як «технологічний» конвеєрний процес з чітко фіксованими, детально описуваними очікуваними результатами; 2) інноваційний підхід до навчального процесу, в якому метою навчання є розвиток у студентів можливостей освоювати новий досвід на основі цілеспрямованого формування творчого і критичного мислення, досвіду та інструментарію учбово - дослідницької діяльності.

До основних завдань інноваційної діяльності в освіті можна віднести: формування і реалізацію у вищих навчальних закладах повного інноваційного циклу в освітній і науково-технічній сферах як бази для підготовки нового покоління висококваліфікованих фахівців і розвитку потенціалу вищої школи; використання інноваційної діяльності для підвищення якості підготовки фахівців у нових економічних умовах; розвиток міжрегіональних зв'язків в інноваційній сфері.

Взагалі інноваційність - це здатність традиційного знання продукувати свої нові сенси, характеристики, бути життєрадісним та затребуваним у контексті сучасних запитів. За своєю природою інновації не є опозиційним протиставленням усталеним формам та методам передачі та поширення знань. Скоріше вони розуміються як продукт переосмислення традицій, часткового заперечення їх усталених рис та характеристик через відкриття нових, таких які відповідають запитам соціуму. Інновація трактується як нове прочитання старих ідей та смислів.

Таким чином, треба зазначити, що інноваційний потенціал системи освіти є частиною потенціалу економіки країни. Саме тому інноваційний розвиток економіки та соціальної сфери вимагає високого рівня освіти, зростання інтелектуального і духовного потенціалу суспільства, підготовки нової генерації людей, здатних створювати найновішу техніку й технології, активно втручатись та здійснювати реформування та піднесення економіки, розвивати духовність та культуру населення. Можна зробити висновок, що сьогодні освітня національна інноваційна система України перебуває на початкових стадіях формування, коли окремі компоненти національної системи освіти потребують суттєвого корегування та опрацювання.

Література

1. Ганба С.О. Інноваційна спрямованість освіти як філософська проблема // Гілея : наук. вісн. зб. наук. праць –К.:ВІР УАН, 2011.- Вип. 50(№8). - С. 560 -567.
2. Кремень В.Г Філософія освіти XXI століття // Освіта і наука України : шляхи модернізації .- К: Грамота, 2003.- С.10-23.
3. Куцепал С.В Освіта в інформаційному суспільстві : діалектика, традиції та інновації // Філософія та політологія в контексті сучасної культури. – Дн.: Вид-во Дніпропетровського національного університету, 2011. - С.233 - 238.
4. Соколов М.В Инновационные технологии в образовании: стимулы и

препятствия // Вестник ННГУ.- Нижний Новгород: ННГУ, 2005. - Вып.1 (6). - С. 202-206.